זה הכלל הכל לפי כבודו אמר ר' עקיבא

אפי' עניים שבישראל ירואין אותם כאילו

הם בני חורין שירדו מנכסיהם שהם בני

אברהם יצחק ויעקב יומעשה באחר שפרע אברהם יצחק ויעקב יומעשה באחר שפרע

ראש האשה בשוק באת לפני רבי עקיבא

וחייבו ליתן לה ארבע מאות זוז אמר לו

רבי תן לי זמן ונתן לו זמן שמרה עומדת

על פתח חצרה ושבר את הכד בפניה ובו

כאיםר שמן גילתה את ראשה והיתה מטפחת

ומנחת ידה על ראשה העמיד עליה עדים

ובא לפני רבי עקיבא א"ל י לזו אני נותן ד'

מאות זוז א"ל לא אמרת כלום יהחובל

בעצמו אף על פי "שאינו רשאי פטור אחרים

שחבלו בו חייבים והקוצץ נמיעותיו אף

על פי שאינו רשאי פטור אחרים חייבין:

גב" איבעיא להו מנה צורי תנן או מנה

מדינה תנן תא שמע דההוא גברא דתקע

ליה לחבריה אתא לקמיה דר' יהודה נשיאה

אמר ליה הא אנא הא ר' יוםי הגלילי הב

ליה מנה צורי ש"מ מנה צורי תנן ש"מ

מאי הא אנא הא רבי יוםי הגלילי אילימא

ה"ק ליה הא אנא דחזיתך והא ר' יוםי הגלילי דאמר מנה צורי זיל הב ליה מנה

צורי למימרא דעד נעשה דיין והתניא

סנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש

מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין

דברי רבי מרפון ר' עקיבא אומר כולם

עָדים הם סּיואין עד נעשה דיין עד כאן

לא קאמר ר' מרפון אלא דמקצתן נעשו

עדים ומקצתן נעשו דיינין אבל עד נעשה

דיין לא קאמר כי תניא ההיא יכגון שראו

בלילה דלא למעבד דינא נינהו ואיבעית

אימא הכי קאמר ליה הא אנא דסבירא לי

כרבי יוםי הגלילי דאמר מנה צורי והא

סהדי דמסהדי בך זיל הב ליה מנה צורי וסבר

רבי עקיבא דאין עד נעשה דיין והתניא

א) [לעיל פו.], כ) [אדר"נ פ"ג ע"ש], ג) [עי' לקמן לא: מומפום ד"ה החובלו. לח. מוספות ד"ה החובטן, ד) ר"ה כה:, ה) שם כו. גיטין ה: כתובות כה: סנהדרין לד: ב"ב קיד., נעוספתח דסנהדרין פי"ב לקמן לא.], ז) ל"ל נשימה. ק) וד"ה הנחו. ט) והתלמוד מוכרח לאוקמי לר' יהודה נשיאה גם כר' טרפון ולר׳ טרפון אין חילוק בין דיני ממונות לדיני נפשות. העתק מחלופי גרסאות.

תורה אור השלם וְבִּי יְרִיבָן אֲנְשִׁים וְהַבְּה אִישׁ אֶת רַעַהוּ בְּאֶבָן אוֹ בְאֶנְרֹף וְלֹא ימות ונפל למשכב:

הגהות הב"ח (מ) גמ' א"ל דבי לזו אני נותן ד': (3) תום' ד"ה כגון וכו' דע"פ הנחלתו ששמעו מבהרי

גליון הש"ם

גמ' מאי הוי ולדייניה. ק"ל הא מבואר בפ"ק דף יג ע"ב דלר"י נגח ואח"כ הפקיר או הקדיש פטור דבעי" שיהא מיתה והעמדה בדין כאחד ועי׳ בהרא״ש דרבנו פליגי רק במיתה אבל במקים מודים א"כ אחר שנגמר דינו הוי הפקר וכדאיתא גם יש לעיין בסוגיא דלעיל דף לג ע"ב מכרו מכור לרדיא נימא דמכור לגמרי דהת בעי בשעת העמדה הבעלים הראשונית ואולם דעת הרבה ראשונים דבעי׳ רק שיהיו לו בעלים לאפוקי הפקר והקדש ולדעת רש"י דמשמע דבעי' בעלים ראשונים י"ל דס"ל כהפוסקים דלרבנן דר"י גם באחד. אולם עדייו במה דהקדישו פקע חיובו לגמרי כמו נגח ואח"כ הקדיש ולא מלי טריף מהקדש ולע"ג:

רבינו חננאל (המשך) עמדו העדים באותה האבן פטור. ואבדה שהוא פט ודיקינן מדקאמר הכהו וכול׳, שמעינן מינה דעד נעשה דיין. ופרקינן, אמ׳ לו וכי בפני בית דין הכהו, אבל ר' עקיבה לעולם קא סבר אין עד נעשה דיין. תנו רבנן שור תם כול׳. פיר׳. שור תם שאין הדין לשלם אלא מגופו, אם ימית אדם והזיק ממוז הורגיז אותו וווייק כמון ווויגין אוזה ופוטרין בעליו מן הממון. מועד שהמית אדם והזיק ממוז דניז אותו דיני ממונות ומחייבין בעליו לשלם מן העליה, וחוזרין ודניז אותו דיני נפשות.

זה הכלל הכל לפי כבודו. בגמרא [66.] מפרש קולא היא או חומרא: שמרה. המתין לה עד שראתה עומדת על פתח חלירה: וכו כחיסר שמן. שמן קנוי בחיסר: חע"פ שחינו רשחי. כדמפרש טעמא בגמרא [נא:]. וכן קולץ בנטיעות אין רשאי דעובר בבל תשחית (דברים כ): חייבין. נטיעה בת שנה

שתי כסף כדאמר בהכונס (לעיל נח:): בבו' מנה לורי. כ״ה סלעים ק' זוו: מנה מדינה. שמינית שבמנה לורי. סלע של מדינה חלי זוז כדאמר בשור שנגח (לעיל ד׳ לו.) חנן בישא תקע ליה כו׳: שרחו בלילה. ולמחרת כשבחין לדון אין דנין אלא ע"פ שמועה לפיכך לריך למקלתן להעיד ואם אין שם אלא ג' לריך להושיב אחרים ולהעיד בפניהם אבל ראו ביום עושין ע"פ הראייה לרבי טרפון מיד ורבי יהודה " הנשיא כרבי טרפון ס"ל: שמסור לעדה ולעדים. שיכול להביאו לב"ד לאומדו אם ראוי אגרוף זה לעשות מבלה זו ואם אין ראוי לא ישלם שמחמת חלשותו של זה ורכותו נחבל: לשילתה אבן מתחת ידי עדים. שנאבדה מהן וב"ד לא ראוה אע"פ שראוה עדים פטור דבעינן אומדנא בב"ד: א"ל ר"ע. ונהי נמי דאבן בא בב"ד: וכי בפני ב"ד הכהו שיודעין כמה הכהו. כלומר חשבון המכות שהכהו שיכול לאמוד: או על מה. על איזה מאבריו: ליפר נפשו. תכוך שכנגד הלב ונוח הוא לחבל משם: ב"ד הולכין אלל בירה. בתמיה. וכי הטריח הכתוב ב"ד לצאת מלשכה ולראות אותה: או אם נפלה הבירה. קודם שראוה בית דין כלום מלריך הכתוב לחזור ולבנות להרחות גבהה לב"ד. אלא אעדים סמכינן . וכיון דראו עדים סמכינן אעדותייהו שאומרים לנו כך וכך היה ולא בעינן מסור לעדה אלא לעדים: פרט לשילתה אבן מתחת ידי מכה. כלומר שנאבד מיד ולא ראוה עדים: והוליא הלה את ראשו וקכלה ל"ג: שהמית. אדם ואחר כן הזיק: ואין דנין אותו דיני ממונות. דתם אין משלם אלא מגופו והרי הוא נסקל: וחוורין ודנין

אותו דיני נפשות. ומשלם מן העלייה:

והכה איש את רעהו באבן או באגרוף ישמעון והכה איש התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל שמסור לעדה ולעדים פרט לשיצתה מתחת יד העדים אמר לו ר"ע וכי בפני ב"ד הכהו שיודעין כמה הכהו ועל מה הכהו אם על שוקו או ציפר נפשו ועוד הרי שדחף את חבירו מָראש הגג או מראש הבירה ומָת בית דין הולכין אצל בירה או בירה הולכת אצל בית דין ועוד אם נפלה חוזר ובונה אלא מה אגרוף מיוחד שהוא מסור לעדים אף כל שהוא מסור לעדים פרט לכשיצתה אבן מתחת ידו של מכה פטור קתני מיהת אמר לו רבי עקיבא וכי בפני ב"ד הכהו שיודעין כמה הכהו הא הכהו בפניהם עד נעשה דיין לדבריו דרבי שמעון התימני קאמר וליה לא סבירא ליה: יתנו רבנן שור תם שהמית והזיק דנין אותו דיני נפשות ואין דנין אותו דיני ממונות מועד שהמית והזיק דנין אותו דיני ממונות וחוזרין ודנין אותו דיני נפשות קדמו ודנוהו דיני נפשות אין חוזרין ודנין אותו דיני ממונות וכי קדמו ודנוהו דיני נפשות 9 מאי הוי ליהדר ולירייניה נמי ממונות אמר רבא אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי הא מני ר"ש התימני היא דאמר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים

אלמא נחלות בלילה דבלילה כותבין ואין עושין דין ומסיק ואזיל כולה סוגיא עד ה"ל עדים ואין עד נעשה דיין ולהכי איצטריך לאתויי עלה אמר רב חסדא דכל עיקר לא מייתי דרשה דביום הנחילו אלא משום דבעי לאפוקי מינה דאין עד נעשה דיין כדמפרש רב חסדא דאי לאו דלהכי אתא אמאי אינטריך כלל [ביום הנחילו] לר"מ וא"ש הא דמייתי עלה ואמר רב חסדא ולא קאמר אמר רב חסדא בלא וי"ו: בברך שראוה בדידה. פי' בקונטרס ורבי יהודה נשיאה כרבי טרפון ס"ל ובחנם פירש כן דאפילו כרבי . עהיבא ניחא דלא גמר ש מדיני נפשות כדפירשתי לעיל:

בגון שראוה בלילה. אם ראוה ביום דנין ע"פ ראיה דלא תהא שמיעה גדולה מראייה אבל ראו בלילה אין יכולין לדון ע"פ ראיית לילה דראייה כקבלת עדות וקבלת עדות כתחילת דין כדמוכח בר"ה (ד' כה: ושם ד"ה כגון) ותחילת דין ביום אפי' בדיני ממונות כדאמר בפ׳ אחד דיני ממונות (סנהדרין

ד׳ לד:) הלכך לריכין לחזור ולהעיד ביום וכיון שלריכין להעיד אין המעיד נעשה דיין אבל עד הרואה שאין מעיד כגון שיש עדים אחרים מעידין לפניהם נעשה דיין אפי׳ בדיני נפשות לרבנן ודלא כרשב״ם שפירש ביש נוחלין (ב"ב ד' קיג: ושם) ג' שנכנסו לבקר דוקא לבקר אבל אם נתכוונו להעיד כותבין ואין עושין דין דהוו ליה עדים ואין עד נעשה דיין ולר"ע אפי׳ עד הרואה אין נעשה דיין בדיני נפשות כדמשמע הכא וטעמא כדמפרש בפ"ב למכות (ד' יב.) ר"ע אומר מנין לסנהדרין שראו באחד שהרג את הנפש שחין ממיתין אותו מיד עד שיעמוד בב"ד ח"ל עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר וא"ת והא בפרק ראוהו (ר"ה ד' כו. ושם) מפרש טעמא משום דכתיב ושפטו העדה והלילו העדה וכיון דחזו ליה דקטליה לא חזו ליה זכותא וי"ל דההיא דמכות עיקר אבל בר"ה בא לפרש דלא גמרינן מינה דשאני דיני נפשות דבעינן והלילו העדה ובדרבנן אפילו עד המעיד נעשה דיין כדמוכח בפ"ק דגיטין (ד' ה:) ובפרק שני דכתובות (ד׳ כא: ושסים) וטעס דאין המעיד נעשה דיין יש מפרשים משום דה"ל עדות שאין אתה יכול להזימה דכיון שהוא עלמו עד ודיין לא יקבל הזמה על עלמו ועל טעם זה קשה להר"י דאורליינש דאלא מעתה עדים הקרובים לדיינים לא יעידו בפניהם דה"ל עדות שאי אתה יכול להזימה אלא ע"כ יכולין להזימם בב"ד אחר ה"נ בני הזמה נינהו בב"ד אחר ורשב"ם מפרש משום דכתיב ועמדו שני האנשים דאמרינן שבועות (ד׳ ל.) אלו העדים לפני ה' אלו דיינין משמע שיעמדו העדים לפני הדיינין ולא שיהיו עדים בעלמן יושבין ודנין ועוד פי׳ ר"י טעם אחר דאין עד נעשה דיין משום דנפקא לן מביום הנחילו את בניו דע"פ (כ) הנחלת יום ששמעו מבקרי החולה שנתן לכל אחד מבניו יעמידו כל אחד בחלקו אבל ע"פ שמועתו בלילה לא יעמידו כל אחד בחלקו לפי ששמיעתו בלילה אין ראויה לדון על פיהם כדפי׳ וכיון שאין יכול לדון ע"פ ראיית לילה עד שיעידו עליהם ביום ה"ל עדים ולכך אין יכול לדון דאין עד נעשה דיין אלמא מהכא הוא דשמעינן דאין עד נעשה דיין והיינו דקאמר בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין ד' לד:) ור"מ דנפקא ליה שחין דנין חפי׳ גמר דין חלח ביום מדאיתקש דינין לנגעים ביום הנחילו מאי עביד ביה ומוקי ליה ביום אתה מפיל נחלות ואי אתה מפיל

פב א מיי׳ פ״ה מהל׳ חובל ומזיק הלי א: בו ב מיי פ״ה מהלכום יידות הלכה ת סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי ו סעיף ה:

: פוש"ע שם: פה ד מיי פי״א מהלי נוקי ממון הלכה ז:

מוסף רש"י

רואין אותם כאילו הם בני חורין כו׳. וליו בני חורין כו׳. ואין שמין את העני לפי עניותו להקל ולא את העשיר לפי עשרו, שהרי אין לדמי בשתו סוף. אלא כולן שוין נכן (לעיל פּוּ.). מקצתן נעשו עדים. ויעידו נפני חבריהם, דגבי דיני נפשות עדות בעינן, דכתיב על פי שנים עדים יומת המת לא יומת וגו', ומקצתן נעשו דיינין. אבל המעידים לא ישבו וידונו עמהם, דהראוי להעיד אית ליה לר' טרפון נעשה דיין אבל עד עלמו לית ליה דנעשה דיין (ר"ה רו). כולם עדים הם. ראויים להעיד (שם). ואין עד נעשה דיין. המעיד על הדבר איו נעשה עוד על הדבר חין נעשה עוד
דיין באותו דבר וגם אם
ראה את הדבר וגעשה
עד אין נעשה עליה עוד
דיין בעדות עלמו אלא
אם כן מעידין אחרים בפניו. ונראה בעיני דגזירת הכתוב הוא, דכתיב ועמדו שני האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר, לפני ה', לפני הדיינים, אשמועינן קרא דלריך להעיד שנים לפני הדיינין, אבל העדים אינן חוחרין ויושבין ודנין (רשב"ם ב"ב קיד.).

רבינו חננאל איבעיא להו סלע צורי תנז או סלע מדינה תנן. תא שמע מן ההוא דתקע ליה . לחבריה אתא לקמיה דר׳ וכול׳. . יהודה נשיאה ופשטוהא בתחלת פרק ופשטוהא בתוחדת פוק שור שנגח ד' (הד') [וה'] שוורים מיהא דאמר ר' יהודה אמר ר' אסי כל כסף האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה. . וכבר פירשנוהו במקומו פירוש יפה לפיכך הארכ[נ]ו עתה. וקימא לן זו הסלע סלע מדינה הוא רהוא פלגא דווזא. וליתה לדר׳ יהודה נשיאה דסבר לה כר׳ יוסי הגלילי דאמ׳ מנה צורי. ואקשינן אהא דתניא סנהדרין שראו באחד שהרג את הנפש כולן עדים ואין עד נעשה דיין. והתניא הכה את רעהו באבן או באגרוף. אצבעותיו כפופות קווצות על כף ידו וזה הוא אגרוף האמור בתורה. שמע׳ התימני אומ׳ מה אגרוף מיוחד דבר שמסור . לעדה ולעדים וכול׳. אמ׳ לו ר' עקיבה וכי בפני בית ריז הכהו שיודעיז על מה רין הכהו שיוו פין על מה הכהו אם על שוקו או על צפור נפשו הכהו, אלא מה אגרוף שמסור לעדים אף אגוון שמטור לעדים. אף, כל שמסור לעדים. אף, פרט למי שיצאת האבן

מתחת ידו, כלומ' ולא